

۱۴۱۱ ۱۱ ۱۴

اندیشه های مزدکی

در سه قرن نخستین اسلامی

نویسنده:

سید جواد موسوی

نشریات آردن

سرشناسه	: موسوی، سیدجواد، ۱۳۶۴.
عنوان و نام پدیدآور	: اندیشه‌های مزدکی، در سه قرن نخستین اسلامی / تألیف: سید جواد موسوی.
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص.
شابک	: ۷ - ۳۱۶ - ۲۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: کتابنامه.
رده‌بندی کنفر	: مزدکیان
رده‌بندی دی‌رج	: ۱۳۹۴ الف ۹ م / DSR۴۶۷
شماره کتابخانه	: ۹۵۵/۰۳۶۲
	: ۳۹۶۰۱۱۱

اندیشه‌های مزدکی در سه قرن نخستین اسلامی

تألیف: سید جواد موسوی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۵

چاپ مدیران: ۱۲۰۰ نسخه

۱۲۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - نرسیده به خیابان منیری جاوید

تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

پلاک ۱۰۵ - واحد ۳

وبسایت: www.Ar vannashr.ir

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	مزدکیان قبل از اسلام
۱۲	سلسله ساسانیان
۱۵	شخصیت مزدک
۱۶	زیربنای مذهبی
۲۲	عدالت و مساوات
۳۵	زمینه اجتماعی جنبش مزدکی
۴۰	جنبش مزدک
۴۵	سرکوب و کشتار مزدکیان
۴۸	اصلاحات خسرو انوشیروان و نتایج آن
۵۲	انقراض ساسانیان
۵۵	مزدکیان بعد از اسلام
۵۶	دوره امویان و تعصب نژادی عرب
۵۸	ایرانیان و شورش‌های ضد اموی
۵۹	دعوت عباسیان در ایران

۶۱	قیام ابومسلم خراسانی و انقراض حکومت امویان
۶۲	سیاه‌جامگان (ابومسلم)
۶۴	فرجام ابومسلم و بازتاب قتل او
۶۹	عقاید دینی ابومسلم
۷۵	هدف ابومسلم
۷۶	ساختار اجتماعی و اقتصادی از ...
۸۰	اوضاع سیاسی و اجتماعی منطقه خراسان در ...
۸۳	شورش بباد
۸۶	پایان کار بباد
۸۹	آیین سنباد
۹۱	هدف سنباد
۹۲	شورش مقنع
۹۸	فرجام مقنع
۱۰۰	اصول و عقاید مقنع
۱۰۴	هدف مقنع
۱۰۶	خرم‌دینان
۱۱۱	اوضاع سیاسی و اجتماعی منطقه آذربایجان در ...
۱۱۶	قیام بابک
۱۱۸	فرجام بابک
۱۱۹	عقاید و افکار مذهبی بابک
۱۲۱	هدف بابک
۱۲۴	دوام خرم‌دینی
۱۲۹	نتیجه
۱۳۱	منابع و مأخذ

پیشگفتار

مطالعات تاریخی در مورد ماهیت جنبش‌ها و انقلاب‌ها در بستر تاریخ نیازمند پژوهش با نهایت احتیاط است که ساختار اندیشه‌ها و مبانی فکری و اعتقادی آنان، آن گونه که بوده است بررسی شود نه آنطور که باید باشد. این نکته ما را ملزم می‌کند تا آنچه را که به واقعیت نزدیکتر است ارائه دهیم. از سؤ هدف اصلی پژوهش تاریخ و رخدادهای آن، عبرت گرفتن برای استفاده از آن است و پژوهشگر تاریخ باید بر همه عواملی که مانع نگریش و برداشت صحیح می‌شود و او را از رسیدن به حقیقت تاریخی دور می‌کند، نق آید تا بتواند برای زمان حال، تجربه‌های گذشته را ارائه کند که رابنده از آنها استفاده شود.

آنچه پیش روی دارید نتیجه بیش از یک سال تحقیق و پژوهش نویسنده در این زمینه است. عزم وی بر آن بوده که از مهمترین معتبرترین منابع اصیل ایرانی و اسلامی و نیز پژوهش‌های جدید محققان ایران و ایران‌شناسان بنام در این پژوهش استفاده شود. دو مشکل مزبور، یعنی پراکندگی و اغتشاش منابع و قضاوت‌های خصمانه و سطحی پاره‌ای از مورخین دست به دست هم داده تا کار پژوهش را

در این حوزه از تاریخ برای نویسنده دشوار سازد. از طرفی گستردگی تاریخ پر فراز و فرود جنبش‌های منتسب به مزدکی در دروه اسلامی و فزونی تحولات اعتقادی و اندیشه‌ای و برداشت‌های مثبت و منفی تاریخ نگاران در مورد سران این جنبش‌ها و اهداف آنان، نگارنده را به مراجعه به منابع فراوانی ناگزیر ساخته که فهرست آن در پانوشته‌ها و کتابخانه فراروی نهاده شده است. به هر حال سعی بر آن بوده تا محتوای کتاب به سبکی نو و مورد نیاز دوستداران و رهپویان مطالعات تاریخ تدوین شود. روش تحقیق در این نوشتار توصیفی تحلیلی است و تلاش گردیده است پیش‌داوری و قضاوت‌های سطحی که در فراخور اهل تحقیق نیست و از منزهات علمی به دور است پرهیز شود. امید است آنچه به آن تکیه شده به حقیقت تاریخی کمک کند همان گونه که این تحقیق فروتنانه دارای حداقل شرایط پژوهش علمی باشد.

موضوعات این کتاب به دو فصل تقسیم می‌شود:

فصل اول: به خلاصه‌ای از ظهور شاهنشاهی ساسانی اشاره شده است. شخصیت مزدک و جنبش وی در زمان قباد مطرح داده شده و اینکه چگونه پادشاه ساسانی برای مدتی به آیین وی گردید، چگونه با فراگیر شدن جنبش مزدک و یارانش، از حیثیت و اقتدار طبقه اشراف و اعیان نظام ساسانی کاسته شد و موقعیت آنان متزلزل گردید. بعد به زیربنای مذهبی و آیین اعتقادی مزدک که خواهان تقسیم عادلانه ثروت و رفع نابرابری و حذف تضاد طبقاتی میان همه اقشار جامعه بود پرداخته شده است. ماجرای جانشینی قباد، خسرو اول و کشتار مزدکیان توسط وی آورده شده که در آغاز سلطنتش، حرکت مزدکیان را برای خود به منزله تهدیدی می‌دید که باید از سر راه

برداشته شوند. وی تمام نیروی خود را بکار بست و مزدک و پیروانش را به فجیع‌ترین شکل ممکن قتل عام کرد. اصلاحات خسرو اول بیان شد که تصمیم به برقراری نظم و آرامش داشت. لیکن این اصلاحات در نهایت موفق به فرونشاندن بحران‌ها در داخل حکومت نگردید. در واقع اصلاحات خسرو در جهت تحکیم پایه‌های قدرت شاهنشاه و دربار و طایفه اشراف بود و تعادلی جدید جایگزین نظم قبلی نشد و این مسئله را که به منجر شدن ضعف و سقوط ساسانیان انجامید به پایان رسانده شد.

فصل دوم: بازتاب اندیشه‌های مزدک در دوره اسلامی شرح داده شد. دوره انوشیروان، عصب و تفساخر نژادی عرب و شورش‌های ضد حکومت اموی و بعد به دعوت عباسیان، سقوط حکومت اموی و انتقال قدرت به خاندان عباسی پرداخته شده است. درمورد جنبش چهار شخصیت، ابومسلم خراسانی، سید علی المقنع و بابک خرم دین در دوره خلافت عباسی توضیح داده شده و به اندیشه‌ها و میزان تاثیرپذیری هریک از آنان از جنبش و اندیشه‌های مزدک پرداخته شده است که موج مخالفت را برعلیه دستگاه خلافت به راه انداختند و ساختار سیاسی و دینی خلافت را زیر سوال برده تضعیف نمودند. بعد از چگونگی روند جنبش‌ها به فرجام و سرکوب شدن آنان توسط دستگاه خلافت اشاره شده است. هرچند این جنبش‌ها با دست آمدن خلفای عباسی به نحو فجیعی سرکوب شد اما اندیشه‌ها و تعالیم آنان از بین نرفت و تا مدت‌های مدیدی در جوار نهضت‌های دیگر تحت عنوان خرم دینان رشد کرد و به حیات خود ادامه داد.

سید جواد موسوی

۱۳۹۵